

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การขนานนามสกุล: กลไกของรัฐในการสร้างสำนึกชาตินิยมและอัตลักษณ์ความเป็นชาย
	Naming Surname: State Mechanism in Constructing Nationalist Consciousness and Male Identity
ชื่อผู้เขียน	นายธนาย เจริญกุล
	Mr. Thanai Charoenkul
แผนกวิชา/คณะ	วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	อาจารย์ ดร. เพ็ญพิสุทธิ์ อินทรภิรมย์
ปีการศึกษา	2550

บทคัดย่อ

คนไทยเริ่มใช้นามสกุลในลักษณะ "ชื่อท้าย" ตามธรรมเนียมของคนยุโรปเช่นเดียวกับอังกฤษหรือฝรั่งเศส ด้วยการบังคับใช้พระราชบัญญัติขนานนามสกุล พ.ศ.2456 ในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในช่วงขณะเปลี่ยนผ่านจากรัฐจารีตสู่ความเป็นรัฐประชาชาติที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข นอกเหนือไปจากการเป็นเครื่องมือในการบ่งชี้ปัจเจกบุคคลให้มีประสิทธิภาพแล้ว นามสกุลยังเป็นสิ่งประดิษฐ์ทางวัฒนธรรมอีกชิ้นหนึ่งที่เป็นกลไกเสริมสร้างสำนึกความเป็นชาตินิยม และช่วยเสริมเน้นอัตลักษณ์ความเป็นชายไปพร้อมกัน

รัชกาลที่ 6 วางกฎเกณฑ์ให้นามสกุลเป็นเครื่องจำแนกบุคคลตามปุ่มหลังต่าง ๆ กันไม่ว่า ภูมิลำเนา อาชีพ คุณลักษณะ บรรพบุรุษ ฯลฯ แต่ทว่ายังมีการจำแนกประเภทมีสำคัญกว่าอีกชั้น นั่นคือ การจำแนกเป็นนามสกุลพระราชทาน-สามัญชน ที่แสดงให้เห็นถึงการดำรงความเป็นช่วงชั้นทางสังคมไว้ในรัฐสมัยใหม่ ไปพร้อมกับการจำแนกเชื้อชาติของบุคคลอีกด้วย ความพยายามกำกับให้นามสกุลเป็นสิ่งแทนระบบครอบครัวและเครือญาติ ย่อมสร้างสำนึกว่าด้วยชาติกำเนิด ซึ่งก็คือนัยยะสำคัญของ "ชาตินิยม" ที่ถูกประกอบสร้างขึ้นในสมัยเดียวกัน ที่ "ชาติ" ยังคงเป็นหนึ่งเดียวกับ "กำเนิด" ตามรูปศัพท์ การขนานนามสกุลจึงเป็นกระบวนการบ่งชี้ถึงกำเนิดใน "ชาติตระกูล" และ "เชื้อชาติ" ของพลเมือง นอกจากนี้ เกณฑ์ขนานนามสกุลส่วนใหญ่คือบรรพบุรุษหรือ "เผ่าพันธุ์" ทำให้นามสกุลเป็นเครื่องหมายแสดงการสืบสกุลทางฝ่ายชายไปโดยปริยาย นามเน้นย้ำให้ความสำคัญกับ "ความเป็นลูกพ่อ" ตอกย้ำถึงชาติกำเนิดจากฝ่ายชาย มากเสียยิ่งกว่าการทำหน้าที่เป็นสัญลักษณ์ของครอบครัว อีกทั้งยังกีดกันเพศหญิงในหลุดไปจากระบบความสัมพันธ์ในครอบครัวและเครือญาติอีกด้วย